

## ΑΡΧΕΣ [ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ (ΣΧΙΔΔ)]<sup>1</sup> ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΥ

### ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ<sup>2</sup>

(Εγκρίθηκαν στις 19 Μαρτίου 2015)<sup>3</sup>

---

#### Προοίμιο

Το κείμενο αυτό εκθέτει τις γενικές αρχές που αφορούν την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου επί των διεθνών εμπορικών συμβάσεων. *Εκφράζουν την αρχή της αυτονομίας της βουλήσεως, υπό την επιφύλαξη ενός περιορισμένου αριθμού εξαιρέσεων.*

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως υπόδειγμα για την κατάρτιση εθνικών, περιφερειακών και υπερεθνικών νομικών κειμένων.

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ερμηνεία, συμπλήρωση ή δημιουργία κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

---

<sup>1</sup> *Συνδιάσκεψη της Χάγης του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου*, διεθνής Οργανισμός, που έχει ως σκοπό την ενοποίηση/εναρμόνιση των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου των διαφόρων κρατών. Λειτουργεί από το 1893 με ad hoc Διπλωματικές Διασκέψεις που συγκαλούνταν αρχικά με πρωταβουλία της Κυβέρνησης των Κάτω Χωρών (Ολλανδίας) και μετά το 1950 σύμφωνα με το Καταστατικό της που κατάρτισαν τα μέλη της (σήμερα 80 κράτη και ένας περιφερειακός Οργανισμός ολοκλήρωσης, η ΕΚ/ΕΕ). Η Ελλάδα συμμετέχει από την αρχή (1993 και 1950)

<sup>2</sup> **Μετάφραση στην Ελληνική γλώσσα, μόνο των άρθρων, χωρίς την Εισαγωγή και τα σχόλια, από τον Ιωάννη Χ. Βούλγαρη**, Ομότιμο Καθηγητή ιδιωτικού διεθνούς και συγκριτικού δικαίου στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ([ivoulga@law.duth.gr](mailto:ivoulga@law.duth.gr)), ο οποίος αφιερώνει τη μετάφρασή αυτή *στη μνήμη των καθηγητών του, Henri Batiffol και Έλλησ Κριση-Νικολετοπούλου*, οι οποίοι από τους πρώτους πραγματεύθηκαν επιστημονικά το σχετικό θέμα, με τις διατριβές τους αντίστοιχα στην Γαλλία (*Les conflits de lois en matière de contrats – Etude de droit international privé comparé*, 1938) και την Ελλάδα (*Ενοχία εκ συμβάσεως κατά το ιδιωτικόν διεθνές δίκαιον*, 1948).

<sup>3</sup> *Πρωτότυπα κείμενα σε αγγλική (Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts, σε: [hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cod=135](http://hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cod=135)) και γαλλική γλώσσα (Principes sur le choix de la loi applicable aux contrats commerciaux internationaux, σε: [hcch.net/fr/instruments.conventions/full-text/?cod=135](http://hcch.net/fr/instruments.conventions/full-text/?cod=135))* : περιέχουν τόσο τα άρθρα (articles), συνολικά 12, όσο και σχετικά σχόλια (comments/commentaires) σε αυτά, καθώς και ευρεία Εισαγωγή (Introduction), όπου παρουσιάζονται οι σκοποί της κατάρτισης των Αρχών. Τα πλήρη κείμενα (Εισαγωγή, άρθρα και σχόλια) των Αρχών αυτών έχουν εκδοθεί και στις δύο αυτές γλώσσες από την ΣΧΙΔΔ, σε δύο αντίστοιχα βιβλία, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή (για την τελευταία, βλ. αντίστοιχα σε: [hcch.net/upload/conventions/txt40en.pdf](http://hcch.net/upload/conventions/txt40en.pdf) & [hccd.net/upload/conventions/txt40fr.pdf](http://hccd.net/upload/conventions/txt40fr.pdf)) Για την Ελληνική μετάφραση, ο συντάκτης της στηρίχθηκε κυρίως στα πρωτότυπα αυτά κείμενα, αγγλικό και γαλλικό, των άρθρων, έλαβε όμως υπόψη του και σχετικό κείμενο σε ισπανική μετάφρασή τους.

Μπορούν να εφαρμοστούν από κρατικά ή διαιτητικά δικαστήρια.

### **Άρθρο πρώτο - Πεδίο εφαρμογής των Αρχών**

1.- Οι Αρχές αυτές εφαρμόζονται για την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου επί των διεθνών συμβάσεων, εφόσον κάθε συμβαλλόμενο μέρος ενεργεί κατά την άσκηση της εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητάς του. Δεν εφαρμόζονται επί των καταναλωτικών συμβάσεων ή των συμβάσεων εργασίας.

2.- Για τους σκοπούς των Αρχών αυτών μία σύμβαση είναι διεθνής, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι έχουν την εγκατάστασή τους στο ίδιο κράτος και αν η σχέση μεταξύ τους και τα λοιπά σημαντικά στοιχεία της συνδέονται μόνο μ' αυτό το κράτος, αδιαφόρως του επιλεγέντος από τα μέρη εφαρμοστέου δικαίου.

3.- Αυτές οι Αρχές δεν εφαρμόζονται επί του δικαίου που διέπει:

- α) την ικανότητα των φυσικών προσώπων·
- β) τις συμφωνίες διαιτησίας και τις συμφωνίες επιλογής δικαστηρίου·
- γ) τις εταιρίες και άλλες ομάδες (προσώπων ή περιουσίας) και τα *εμπιστεύματα (trusts)*·
- δ) την αφερεγγυότητα·
- ε) τα αποτελέσματα των συμβάσεων επί των εμπραγμάτων δικαιωμάτων·
- στ) το ζήτημα, κατά πόσον ο εκπρόσωπος μπορεί να δεσμεύσει απέναντι στους τρίτους το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου ενεργεί.

### **Άρθρο 2 - Ελευθερία επιλογής**

1. Μία σύμβαση διέπεται από το δίκαιο που επέλεξαν οι συμβαλλόμενοι.

2. Οι συμβαλλόμενοι μπορούν να επιλέξουν:

α) το δίκαιο που εφαρμόζεται στο σύνολο ή σε μέρος της σύμβασης·

β) διαφορετικά δίκαια εφαρμοστέα σε διαφορετικά μέρη της σύμβαση.

3. Η επιλογή μπορεί να γίνει ή να τροποποιηθεί σε κάθε χρόνο. Οι επιλογές ή τροποποιήσεις που λαμβάνουν χώρα μετά την κατάρτιση της σύμβασης δεν προσβάλλουν ούτε το τυπικό κύρος της, ούτε τα δικαιώματα τρίτων.

4. Κανένας σύνδεσμος δεν απαιτείται να υπάρχει μεταξύ του δικαίου που επέλεξαν οι συμβαλλόμενοι και της συναλλαγής τους.

### **Άρθρο 3 - Νομικοί κανόνες**

Οι συμβαλλόμενοι μπορούν να επιλέξουν ως εφαρμοστέο δίκαιο στη σύμβαση νομικούς κανόνες γενικά αποδεκτούς ως ένα ουδέτερο και ισορροπημένο σύνολο κανόνων σε πεδίο περιφερειακό, υπερεθνικό και διεθνές, εκτός αν το δίκαιο του forum (= επιληφθέντος δικαιοδοτικού οργάνου) επιτάσσει διαφορετικά.

### **Άρθρο 4 - Επιλογή ρητή ή σιωπηρή**

Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, ή οποία μεταγενέστερη μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου πρέπει να είναι ρητή ή να προκύπτει σαφώς από τους όρους της σύμβασης, ή τις συνθήκες κατάρτισής της. Συμφωνία των συμβαλλομένων, που αποβλέπει να παράσχει δικαιοδοσία σε δικαστήριο κρατικό ή διαιτητικό για την επίλυση διαφορών που συνδέονται με την σύμβαση, δεν ισχύει από μόνη της ως επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου.

**Άρθρο 5 - Τυπικό κύρος της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου**

Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν υπόκειται σε καμιά προϋπόθεση τήρησης τύπου, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία των συμβαλλομένων.

**Άρθρο 6 - Συμφωνία για την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου και αντιφατικοί γενικοί όροι της σύμβασης (που κάνουν αντίστοιχα χρήση οι συμβαλλόμενοι).**

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2:

α) Το κατά πόσο οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν έγκυρα για την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου κρίνεται σύμφωνα με το δίκαιο που αναφέρουν στην συμφωνία τους.

β) Εφόσον οι συμβαλλόμενοι κάνουν χρήση γενικών όρων στη σύμβαση οι οποίοι υποδεικνύουν (αντίστοιχα) δύο διαφορετικά (εφαρμοστέα) δίκαια και, σύμφωνα με αμφότερα τα δίκαια αυτά, οι ίδιοι γενικοί όροι υπερισχύουν από κοινού, εφαρμόζεται το δίκαιο το οποίο προσδιορίζουν οι όροι αυτοί που υπερισχύουν από κοινού· εφόσον όμως κατά τα δίκαια αυτά διαφορετικοί γενικοί όροι υπερισχύουν εκατέρωθεν, ή εφόσον κατά το ένα ή και τα δύο από αυτά τα δίκαια δεν υπερισχύει κάποιος γενικός όρος, δεν υπάρχει επιλογή δικαίου.

2. Το δίκαιο του κράτους στο οποίο κάποιος από τους συμβαλλόμενους είναι εγκατεστημένος καθορίζει κατά πόσον ο συμβαλλόμενος αυτός έχει συναινέσει στην επιλογή του δικαίου, εφόσον κατά τις κρατούσες συνθήκες δεν θα ήταν εύλογο να γίνει αυτός ο καθορισμός κατά το δίκαιο που προβλέπεται στην παράγραφο 1.

**Άρθρο 7 - Διαχωρισμός**

Επιλογή του (εφαρμοστέου) δικαίου δεν μπορεί να αμφισβητηθεί εκ μόνου του λόγου ότι η σύμβαση επί της οποίας εφαρμόζεται δεν είναι έγκυρη.

**Άρθρο 8 - Αποκλεισμός της παραπομπής**

Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν συμπεριλαμβάνει και τους κανόνες ιδ.δ.δ. του επιλεγέντος δικαίου, εκτός εάν οι συμβαλλόμενοι ρητώς συμφώνησαν το αντίθετο.

**Άρθρο 9 - Πεδίον εφαρμογής του επιλεγέντος δικαίου**

1.- Το δίκαιο το οποίο επέλεξαν οι συμβαλλόμενοι διέπει όλα τα ζητήματα της σύμβασης μεταξύ των μερών και ιδίως:

α) την ερμηνεία,

β) τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση,

γ) την εκτέλεση της σύμβασης και τις συνέπειες της μη εκτέλεσής της, συμπεριλαμβανομένης και της εκτίμησης των ζημιών από αυτή,

δ) τους διάφορους τρόπους απόσβεσης των υποχρεώσεων, τις παραγραφές και αδρανοποίηση των δικαιωμάτων λόγω παρόδου των προθεσμιών,

ε) την εγκυρότητα και τις συνέπειες της ακυρότητας της σύμβασης,

στ) το βάρος απόδειξης και τα τεκμήρια και

ζ) την προσυμβατική ευθύνη.

2.- Η παράγραφος 1 ε) δεν αποκλείει την εφαρμογή κάθε άλλου εφαρμοστέου δικαίου, το οποίο αναγνωρίζει την τυπική εγκυρότητα της σύμβασης.

### **Άρθρο 10 - Εκχώρηση απαιτήσεων**

Κατά την περίπτωση συμβατικής εκχώρησης απαίτησης την οποία έχει κάποιος δανειστής απέναντι σε κάποιο οφειλέτη σύμφωνα με τη σύμβαση:

α) Εφόσον τα μέρη της σύμβασης εκχωρήσεως επέλεξαν το δίκαιο που διέπει την σύμβασή τους, το δίκαιο αυτό διέπει τα αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις του δανειστή και του εκδοχέα που απορρέουν από την σύμβασή τους

β) Εφόσον τα μέρη της σύμβασης μεταξύ οφειλέτη και δανειστή επέλεξαν το δίκαιο που διέπει την σύμβασή τους αυτή, το δίκαιο αυτό διέπει:

i) το κατά πόσο η εκχώρηση μπορεί να προβληθεί στον οφειλέτη·

ii) τα δικαιώματα του εκδοχέα απέναντι στον οφειλέτη·

iii) κατά πόσο και με ποιον τρόπο ο οφειλέτης απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του.

### **Άρθρο 11 - Εφαρμογή κανόνων αναγκαστικού δικαίου άμεσης εφαρμογής και δημόσια τάξη**

1.- Οι Αρχές αυτές δεν εμποδίζουν ένα κρατικό δικαστήριο να εφαρμόσει τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου άμεσης εφαρμογής του κράτους του, οποιοδήποτε και αν είναι το επιλεγέν δίκαιο από τα συμβαλλόμενα μέρη.

2.- Το δίκαιο του επιληφθέντος δικαιοδοτικού οργάνου καθορίζει τις περιπτώσεις όπου το κρατικό δικαστήριο μπορεί ή οφείλει να εφαρμόσει ή λάβει υπόψη του τους αναγκαστικούς κανόνες άμεσης εφαρμογής κάποιου άλλου δικαίου.

3.- Ένα κρατικό δικαστήριο δεν μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή διάταξης του επιλεγέντος από τους συμβαλλόμενους δικαίου, παρά μόνο και

κατά το μέτρο που αυτή καταλήγει σε αποτέλεσμα καταφανώς ασυμβίβαστο με τις θεμελιώδεις αρχές δημόσιας τάξης του νομικού συστήματος του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου.

4.- Το δίκαιο που ισχύει στο κράτος του επιληφθέντος δικαιοδοτικού οργάνου καθορίζει τις περιπτώσεις όπου ένα κρατικό δικαστήριο μπορεί ή οφείλει να εφαρμόσει ή να λάβει υπόψη του την δημόσια τάξη ενός κράτους του οποίου το δίκαιο θα εφαρμοζόταν ελλείψει επιλογής (δικαίου από τους συμβαλλόμενους).

5.- Οι Αρχές αυτές δεν εμποδίζουν κάποιο διαιτητικό δικαστήριο να εφαρμόσει ή να λάβει υπόψη του τη δημόσια τάξη, ή να εφαρμόσει και λάβει υπόψη του τις διατάξεις αναγκαστικού δικαίου άμεσης εφαρμογής άλλου δικαίου από εκείνο που επέλεξαν οι συμβαλλόμενοι, εφόσον το διαιτητικό αυτό δικαστήριο έχει υποχρέωση ή δυνατότητα να το κάνει.

### **Άρθρο 12 - Εγκατάσταση**

Για τους σκοπούς αυτών των Αρχών, εάν κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη έχει περισσότερες από μία εγκαταστάσεις, η εγκατάσταση που λαμβάνεται υπόψη είναι εκείνη που έχει την πιο στενή σχέση με την σύμβαση κατά τον χρόνο της κατάρτισής της.